Riigikohus ei leidnud valimiskeelus kinnipeetavate põhiõiguste rikkumist

1. juuli 2015
Riigikohtu hinnangul ei kahjusta kuriteos süüdi mõistetud ja vanglakaristust kandvate kinnipeetavate hääletamisõiguse piiramine demokraatlikku riigikorraldust ning piirangu aluseks olevad seaduse sätted ei riku konkreetsete kinnipeetavate põhiõigusi.

Põhiseadus lubab seadusega piirata nende Eesti kodanike osavõttu hääletamisest, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannavad karistust kinnipidamiskohas. Seaduse järgi võib isiku valijate nimekirja kandmata jätta, kui kohus on ta karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja ta kannab valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga valimispäevani vanglakaristust. Samas on Euroopa Inimõiguste Kohus leidnud, et üldine, automaatne ja valimatu vanglakaristust kandvate kinnipeetavate parlamendivalimistel hääletamise keeld on konventsiooniga vastuolus.

Veebruaris Tallinna halduskohtule esitatud taotluses palus end Riigikogu valimisteks valijate nimekirja kanda kaks kinnipeetavat, kuid kohus vastavat luba ei andnud. Tallinna ringkonnakohus leidis aga, et hääletamisõiguse piiramine on vastuolus põhiseadusega ning edastas asja Riigikohtule normide põhiseaduse vastaseks tunnistamiseks. Riigikohtu üldkogu leidis asja arutamisel, et kõnealuste kinnipeetavate hääleõiguse piirang on proportsionaalne, kuna nad on süüdi mõistetud raskete kuritegude eest ja neile on mõistetud pikaajalised vanglakaristused.

Üldkogu arvates tuleb kohtu poolt süüdi mõistetud ja kinnipidamiskohtades vanglakaristust kandvate isikute hääleõiguse piirangu esmaseks põhjuseks pidada soovi kõrvaldada ajutiselt riigivõimu teostamisest isikud, kes on ühiselu aluseks olevaid norme rikkunud. Selline kõrvaldamine teenib ennekõike riigivõimu legitiimsuse eesmärki ja kaitseb nende isikute õigusi, kes ei ole oma tegudega ühiselu aluseks olevaid väärtusi kahjustanud. Eelolev ei tähenda, et demokraatlikus ühiskonnas üliolulist hääleõigust võiks piirata kergekäeliselt.

Riigikohus märkis, et peab üldist, automaatset ja valimatut vanglakaristust kandvate kinnipeetavate parlamendivalimistel hääletamise keeldu sarnaselt Euroopa Inimõiguste Kohtule hääletamisõiguse ebaproportsionaalseks piiranguks. Üldkogu rõhutas aga, et riik peab välislepinguid täitma ja saab seda teha erinevate organite kaudu. Riigikohus kontrollib normide põhiseaduspärasust üksnes lähtuvalt konkreetsest taotlusest ja menetlusliigist. Praeguses asjas sai Riigikohus kontrollida üksnes konkreetsete kinnipeetavate hääletamisõiguse piirangu põhiseaduspärasust.

Nii Riigikogu kui ka õiguskantsler leidsid Riigikohtule esitatud arvamuses, et kõigilt vanglakaristust kandvatelt kinnipeetavalt parlamendivalimistel hääleõiguse äravõtmine on põhiseaduse vastane. Riigikogul on võimalik asendada põhiseadusvastased normid põhiseaduspäraste normidega. Õiguskantsleri pädevuses on alustada abstraktse normikontrolli menetlust tema hinnangul põhiseaduse vastaste normide suhtes.

OTSUS 3-4-1-2-15 [1]

Merje Talvik
Kommunikatsiooniosakonna juhataja
Riigikohus
Tel. 7309042; 5333 9846

Allikas URL: https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-ei-leidnud-valimiskeelus-kinnipeetavate-pohioiguste-rikkumist#comment-0

Lingid
[1] https://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=222578548